

Oulun seudun käpy- koordinaattoriyö

Toimintakertomus 2020

Sisältö

1. Johdanto
2. Toimintasuunnitelma 2020
3. Auditointitoiminta
4. Muut tekniset tehtävät ja tehdyt selvitykset
5. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen hankehaut
6. Toiminnan painopisteet vuodelle 2021

1. Johdanto

Kävelyn ja pyöräilyn edistämässä on lähtökohtaisesti kyse liikkumismuotojen ominaisuuksien tunnistamisesta osana sujuvaa, turvallista ja tasavertaista liikenneympäristöä. Kävellessä ja pyöräillen tapahtuva liikkuminen tapahtuu pääsääntöisesti lihasvoimalla, mikä tarkoittaa sitä, että liikkujat ovat herkkiä ylimääräisille fyysisille ponnisteluille. Jokainen hidastaminen tai pysähdys tuhoaa liikkeellelähdössä aikaansaadun energian. Tämä korostuu erityisesti pyöräilyssä. Pyöräilijän tulee voida keskittyä olemaan vuorovaikutuksessa muun liikenteen kanssa, ja itse ajamisen tulee olla helppoa. Jyrkät kaarteet, esteet, kuopat, reunatuet/kivet, kaivonkannet, urat, kiskot jne. vievät pyöräilijän tai jalankulun apuvälineitä käyttävän huomiota pois muun liikenteen seuraamisesta ja voivat aiheuttaa yllättäviä ajolinjan muuttamisia, horjahtamisia tai jopa kaatumisia – erityisesti talviolosuhteissa. Ajettavan pinnan tulee olla mahdollisimman tasainen unohtamatta kuitenkin esteettömän ympäristön vaatimuksia. Siirtyminen ajoradalta pyörätielle ja toisinpäin ei saisi aiheuttaa tärähdyksiä pyöräilijälle tai jalankulun apuvälineitä käyttävälle kulkijalle. Jalankulku- ja pyöräteiden tulee lisäksi jatkua loogisesti eivätkä katkea tai vaihda ajoradan puolelta toiselle.

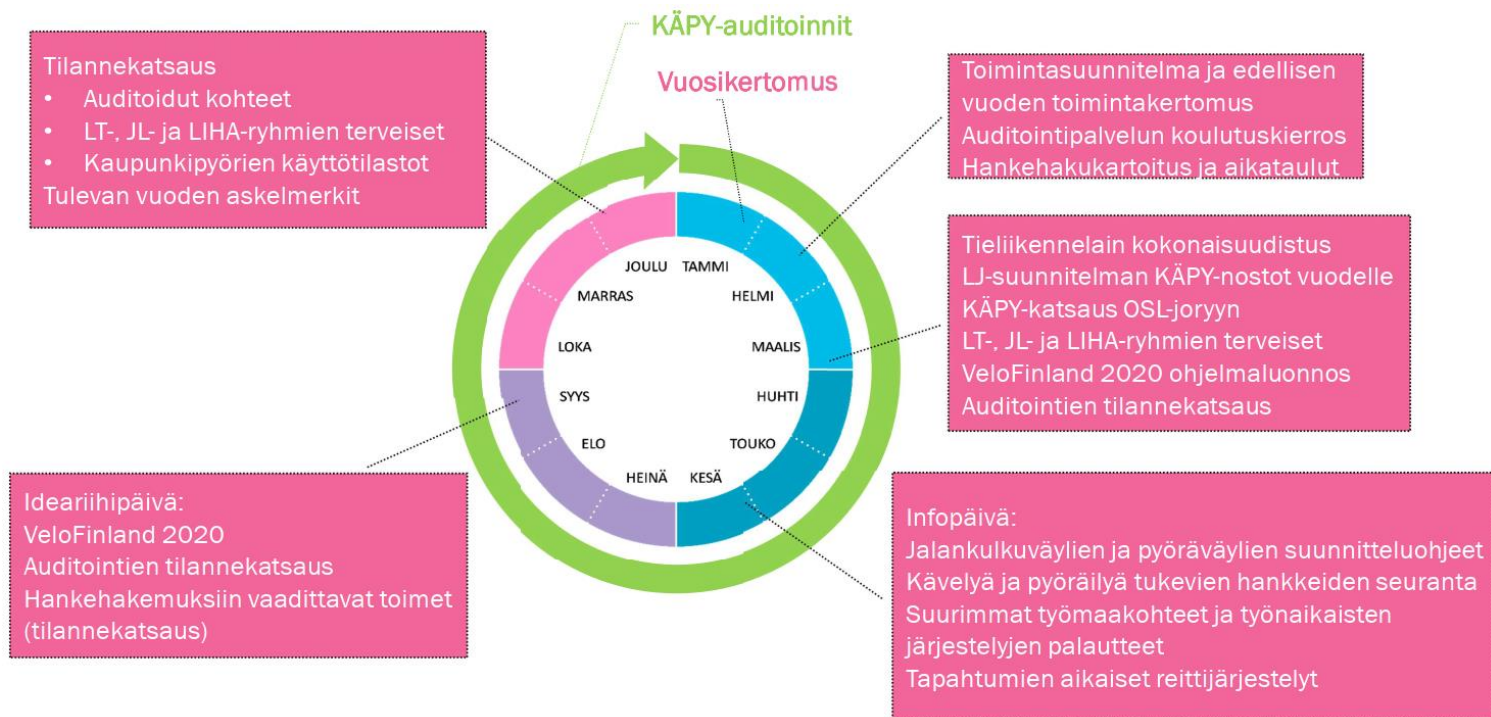
Oulun seudun kävely- ja pyöräilykoordinaattoritoiminnan pääpaino on edistää kävelyä ja pyöräilyä auditoimalla niitä koskevia suunnitelmaluonnoksia ja kaavoja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä tekemällä niihin perusteltuja parannusesityksiä suoraan suunnittelijoille.

2. Toimintasuunnitelma 2020

Oulun seudun käpy-koordinaattoritoiminta on aloitettu syksyllä 2015, joka sisälsi alkuvuosina pääasiassa pyöräilijöihin vaikuttamista ja heidän valistamista kestävämmän liikkumismuodon puolesta. Oulun kaupungin vetämänä käpy-koordinaattoritoimintaa on harjoitettu muutaman vuoden ajan jo ennen vuotta 2015. Vuodesta 2019 alkaen toiminta organisoitiin uudelleen siten, että Oulunseudun käpy-koordinaattorin vastuulla ovat tekniset asiantuntijapalvelut sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämisen auditointipalvelu infra-alan suunnitelmille. Koordinaattorina toimi vuonna 2020 Sitowise Oy. Toiminnan järjestäytymistä ja kokouskäytäntöjä varten laadittiin edellisen vuoden tapaan vuosikellomainen toimintasuunnitelma.

Vuoden 2020 aikana käpy-ryhmää laajennettiin Oulun kaupungin esteettömyyskoordinaattorilla sekä Oulun seudun liikenteen johtoryhmän alla toimivien muiden tekniikkaryhmien edustajilla: liikenneturvallisuustoimija, joukkoliikenteen edustaja sekä liikenteenhallinnan asiantuntija. Myös aktiivisten kuntien määrä on kasvanut vuonna 2020. Kokouksiin osallistutaan mielellään ja yhteydenottoja auditointitarkoituksissa tehdään aktiivisesti.

Kuva 1. Käpy-koordinaattorityön vuosikello 2020.

3. Auditointitoiminta

Oulun seudun käpy-auditointityön jalkauttamista ja tunnetuksi tekemistä varten laadittiin esite, joka jaettiin sähköpostitse kaikkiin Oulun seudun kuntiin kaavoitus- ja kunnallistekniikkapuolen edustajille. Perusajatus auditoinneissa on se, että kaikki käsittelyssä olevat suunnitelmat ja kaavat auditoidaan systemaattisesti niiden nähtävillä oloajan puitteissa – mieluummin jo ennen nähtäville menoa. Käpy-auditoinnin tuloksia käsitellään samoin kuin hankkeiden suunnitteluryhmän sisäistä omia keskusteluja eli kiinteänä osana suunnitelman laatimista. Ulkopuolinen auditointi ei ole, eikä oikeastaan pidäkään olla perillä kaikista suunnitelmaratkaisuihin vaikuttaneista taustatekijöistä. Auditointien huomiot ovat käyttäjälähtöisiä ja niitä voidaan ottaa huomioon lopullisessa suunnitelmaratkaisussa

muiden pakottavien reunaehtojen salliessa. Auditointien keskeisin tehtävä on lisätä suunnittelijoiden tietoisuutta kävelyn ja pyöräilyn konkreettisista edistämistavoista ja -mahdollisuuksista. Vuoden 2020 aikana havaittiin, että käpy-auditointien antamat ideat otetaan yhä paremmin vastaan. Auditointivaiheeseen on tullut paljon sellaista aineistoa, missä tietyt hyväksi koetut käytännöt on otettu jo valmiiksi huomioon. Parhaiten läpimenneet parannusideat ovat usein koskeneet pyöräpysäköintiä ja suojateiden reunakiviratkaisuja. Tietoisuus hyvistä tavoista edistää asioita leviää ja auditointia on vuonna 2020 usein lähestytty myös suoraan ennen kuin suunnitelmia on viety nähtäville. Tämä on eräs keskeisimmistä tavoitteista, johon auditointitoiminnassa pitäisi päästä kaikkien suunnitelmien osalta.

Vuoden 2020 aikana Oulun kaupungin alueella auditointia tehtiin yhteensä 113 suunnitelmaa, joista 88 oli kaavoja (asema- ja yleiskaavat) sekä katu- ja muita suunnitelmia 25 kpl. OAS-vaiheen kaavoja auditointia tehtiin 49 kpl, luonnosvaiheen kaavoja 22 kpl, ehdotusvaiheen kaavoja 26 kpl. Hyväksymisvaiheen kaavoja ei käyty läpi. Kaavoista 14 kpl ehdittiin auditoida myös seuraavassa käsittelyvaiheessa. 15 kaavassa oli samanaikaisesti nähtävillä OAS:n lisäksi kaavaluonnos tai valmisteluaineisto. Ympäryskuntien ja ELY:n kohteita auditointia tehtiin yhteensä 36, joista kaavahankkeita oli 19 kpl sekä tie- ja katusuunnitelmia 17 kpl. ELY:n hankkeita auditointia tehtiin 5 kpl. Koontitaulukko ja vertailu edelliseen vuoteen on esitetty seuraavalla sivulla.

Käpykoordinaattori kävi esitteli auditointitoimintaa mm. Oulun kaupungin kaavoittajille ja alueen arkkitehtitoimistoille. Auditointitoimintaa esiteltiin myös erikseen järjestetyssä [Käpyli-webinaarissa](#), johon osallistui kuntia laajasti Pohjois-Pohjanmaalta, Kainuusta ja Lapista.

3. Auditointitoiminta

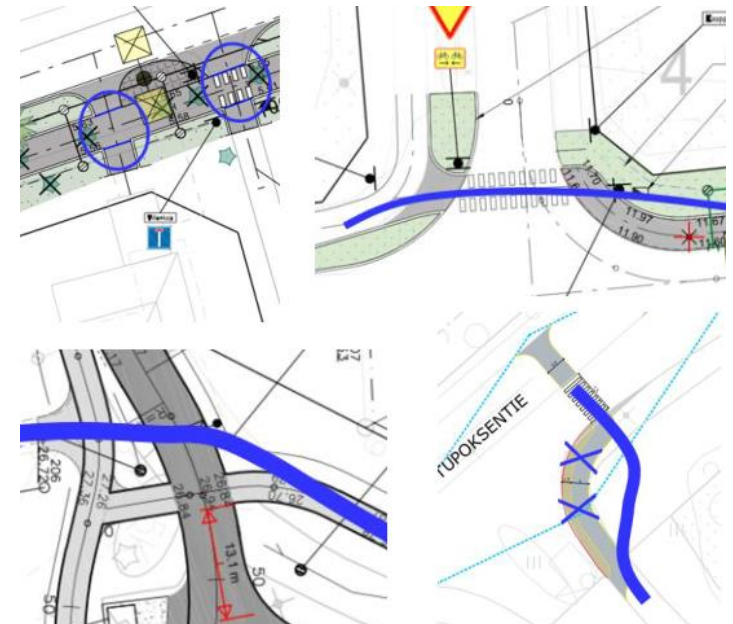
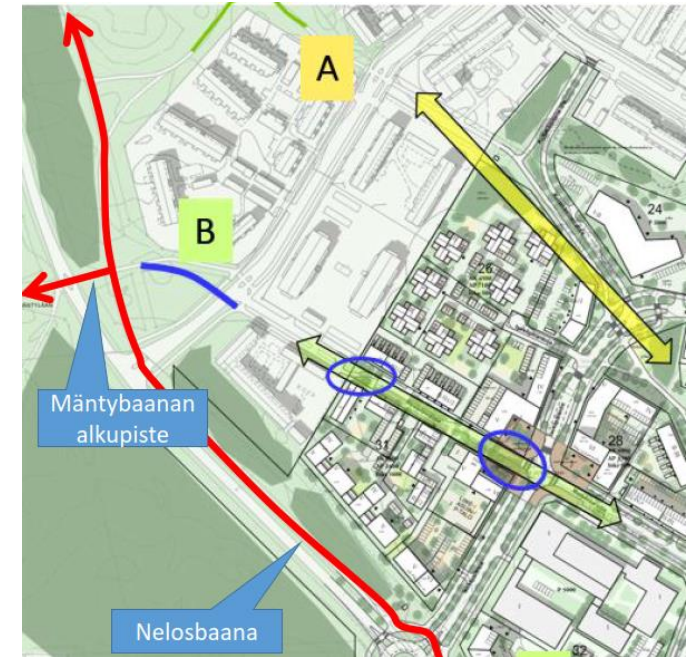
Auditoitu tah	Suoritettujen auditointien määrä (kpl)	
	2020	2019
Oulun kaupunki	113	101
- kaavoitus	88	80
- kadut ym.	25	21
Oulunseudun kunnat	31	24
- kaavoitus	19	21
- kadut ym.	17	3
ELY-keskus	5	1
Yhteensä	149	126

3. Auditointitoiminta

Käpy-auditoinneissa tyypillisesti esille nousseet huomiot liittyivät:

- Pyöräteiden kuivatus, vaaka- ja pystygeometria, liittymägeometria ja näkemäetäisyydet
- Jalankulku- ja pyöräteiden puutteelliseen valaistukseen (altis puustokatveelle – toisin kuin ajorata)
- Jalankulku- ja pyöräväylien jatkuvuus sekä kaavoitettavan alueen kytkeytymiseen ympäröivään liikenneverkkoon
- Tonttien ja kiinteistöjen sujuvien ja turvallisten kävely- ja pyöräily-yhteyksien suunnittelu ja pyöräpysäköinnin tilavaraukset
- Pyöräpysäköintiin
 - Pyöräpysäköinnin määrään ja laatuun kiinteistöissä (pysäköintinormien vastaisia esityksiä) sekä niiden edullinen sijoittelu suhteessa ympäröiviin pyöräväyliin
 - Erikoispyörien huomiotta jättämiseen pysäköintipaikkavaatimuksissa (sopiva mitoitus 2500x1000 mm² ruutu)
 - Pyöräpysäköinnin vaatimustason määrittämiseen tapauksissa, jossa esitetylle toiminnolle ei kunnan omilla pysäköintinormeissa ole määritetty vaatimuksia, esim. työpaikka-alueet
 - Pyöräpysäköintimahdollisuudet ja käyttökelpoiset telinetyypit katutilassa
- Kynnyksellisten reunakivien turha käyttö suojateiden ja pyöräilijöiden ylityspaikan yhteydessä (esteettömyysvaatimukset huomioiden)
- Asuinalueilla erillisten jalankulku- ja pyöräteiden kriittinen tarvearviointi! (väistämissäännöt, nopeusrajoitusalueet, liikenteen rauhoittaminen)
- Pyöräilyn pääreittien ja baanaverkon tavoiteleveysvaatimusten huomiotta jättäminen

4. Muut tekniset tehtävät

Käpy-koordinaattori suoritti vuoden 2020 aikana auditointien lisäksi seuraavia muita teknisiä asiantuntijatehtäviä:

- Pyöräilyn pääreittien karttapalvelun ylläpito
- Traficomien jalankulku- ja pyöräteiden investointiohjelmahakuun teknisen tuen tarjoaminen
- Keskiviivalla merkittävien pyöräilyn pääreittien suunnittelu (erillinen hanke)
- Käpy-koordinaattoritoiminnan esittelyt
- Esite suositeltavista pyörätelinetyypeistä rakentajille ja arkkitehdeille

5. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen hankehaut

Käpy-koordinaattori tiedotti ja avusti tarvittaessa Traficomien investointituen hakemisessa pyöräteiden rakentamiseksi. Väylärakentamisen hankeavustusta saivat Oulun seudulla vuonna 2021 aloitettavat rakennuskohteet:

- Oulun Maikkulan baana I-vaihe: 1,96 milj.euroa
- Kempeleessä pyöräilyn pääreitti välillä Linnakangas-Metsokangas 573 500 euroa sekä pyöräilyn alureitti välillä Baana-Kiekkotie 70 000 euroa.
- lissä Leipojantien jatke 90 000 euroa

6. Toiminnan painopisteet 2021

- **Asenteisiin vaikuttaminen**
 - Pyöräilijöille mahdollisimman tasainen matkavauhti
 - Ajettavan pinnan tulee olla tasainen ja täytettävä esteettömyysvaatimukset
 - Risteysalueilla pitää voida kiinnittää huomio muuhun liikenteeseen
 - Kävely- ja pyöräreittien loogisuus ja suoruus
 - Väylien poikkileikkaus tarkoituksen ja liikennemäärien mukaan
 - Julkista pyöräpysäköintiä ja liityntäpysäköintiä lisää
 - ”Kevyen liikenteen” hautaaminen
- **Vuorovaikutuksen lisääminen auditoijan ja suunnittelijoiden välillä**
- **Uuden tieliikennelain ja Pyöräliikenteen suunnitteluohjeen jalkauttaminen**
- **Katusuunnitteluohjeen uudistuksen edistäminen (OuKa)**
- **Kävelyn edistämishjelman alustavien linjausten luominen**
 - ts. luodaan yhteisesti hyväksytyt ”auditointiperiaatteet” ml. esteettömyys
- **Talvikunnossapidon kehittämisen edistäminen**

Oulun seudun kävelyn ja pyöräilyn edistämisen koordinaattoriryhmä

KäPy-koordinaattorit

Jani Karjalainen
Paula Siuruainen
Pasi Haapakorva

Sitowise Oy
Sitowise Oy
Sitowise Oy

KäPy-ryhmän jäsenet

Harri Vaarala (pj)
Jaana Solasvuo
Paula Kettunen
Kaija Muraja
Suvi Jänkälä
Janna Kumpula
Heini Ervasti
Venanzia Rizzi
Marja-Riitta Vavuli-Kiviniemi
Soile Purola
Olli Kiviniemi
Timo Takala
Mikko Kari
Ari Korkala
Markku Maikkola

Oulun kaupunki
Oulun kaupunki
Kempeleen kunta
Kempeleen kunta
Kempeleen kunta
Tyrnävän kunta
lin kunta
Limingan kunta
Limingan kunta
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Oulun polkupyöräilijät ry
Muhoksen kunta
Lumijoen kunta
Hailuodon kunta

Sidosryhmien edustajat

*Tuomo Ojakoski
Santeri Haavisto
Juha Heltimo*

*Liikenteen hallinta, Solutra Oy
Joukkoliikenne, Oulun kaupunki
Liikenneturvallisuus, Ramboll Finland Oy*

Kuva: Sanomalehti Kaleva